

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران

سعیده خراسانی^۱

حسینعلی جاهد^۲

داریوش مطلبی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۱۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۲۹

چکیده

بسیاری از دانشگاهیان، آشنایی کافی با وظایف دانشجویان از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران ندارند و مطالعه منسجم در این زمینه انجام نشده است. دانشجویان برای موفقیت در زندگی دانشگاهی و ایفای نقش ویژه اجتماعی خود، وظایف متعددی دارند. هدف این مطالعه تعیین وظایف فرهنگی-اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران است. به این منظور سخنرانی‌های ایشان از زمان آغاز رهبری تا پاییز سال ۱۳۹۸ تحلیل شده است. منابع اصلی سخنرانی‌های امام خمینی (رضوان الله) شامل وبگاه گسترش آرا و اندیشه‌های امام خمینی و کتب دانشگاه و دانشگاهیان، رسالت فرهنگیان و دانشگاهیان از دیدگاه امام خمینی (رضوان الله)؛ ... و منابع اصلی سخنرانی‌های مقام معظم رهبری، کتب روشنای علم، سایه‌سار ولایت و سخنرانی‌های مندرج در وبگاه مقام معظم رهبری بوده است. برای استخراج وظایف فرهنگی-اجتماعی دانشجویان، تعداد ۲۸ سخنرانی از امام خمینی (رضوان الله) و تعداد ۱۴۸ سخنرانی از امام خامنه‌ای (مدظله العالی) با استفاده از روش تحلیل مضمون بررسی شد. نتایج نشان داد که وظایف فرهنگی-اجتماعی دانشجویان شامل «هویت‌بخشی و ایجاد انگیزه» (۳۶/۹۳ درصد)؛ «مطالبه و پرسشگری» (۲۹/۵۵ درصد)؛ «تحقق‌بخشیدن به مسائل» (۶/۲۵ درصد)؛ «مدیریت مسائل فرهنگی» (۸/۵۲ درصد)؛ «حضور در میدان عمل» (۱۲/۵۰ درصد) و «امید داشتن» (۶/۲۵ درصد) می‌باشد.

کلمات کلیدی

رهبران جمهوری اسلامی ایران، دانشجویان، وظایف فرهنگی - اجتماعی

۱- کارشناس ارشد، گروه مدیریت آموزشی، واحد یادگار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Saeedeh.khorasani@gmail.com

۲- دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) jahediau@gmail.com

۳- دانشیار، گروه علوم تربیتی، واحد یادگار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. dariushmatlabi@yahoo.com

آموزش عالی از جمله نهادهای پیشرو جامعه است که دارای رسالت‌های ویژه‌ای مانند ارتباط با آرمان‌های جامعه و نظام ارزشی آن، تولید و غنابخشی به دانش و فرهنگ کشور می‌باشد (جاهد و خسروی، ۱۳۹۷)، دانشگاه نهادی اثرگذار در فرهنگ جامعه است و از این رو، موضوع فرهنگ در سازمان دانشگاه اهمیتی دوچندان دارد (ذوالفقارزاده، امیری و همکاران، ۱۳۹۰). از مهم‌ترین ویژگی‌های نهاد دانشگاه داشتن کارکردهای آموزشی، پژوهشی، فناوری، فرهنگی و خدمات اجتماعی است. در زمینه کارکردهای فرهنگی دانشگاه می‌توان از رشد و توسعه فرهنگی، علمی، حفظ و انتقال و بازاندیشی سنت‌ها و میراث فرهنگی گذشتگان و تجدید حیات جامعه یاد کرد (منوچهری‌دزکی، ۱۳۹۵). از دانشگاه انتظار می‌رود در راستای پاسخگویی اجتماعی بتواند به بخش‌های واقعی زندگی مردم مثل فرهنگ، زندگی مدنی و انواع و اقسام مسائل حیات جامعه کمک مؤثری بکند (فراستخواه، ۱۴۰۰). هری لوئیس (۲۰۰۶)، مؤلف کتاب «نخبگی بدون روح» می‌نویسد «وقتی سخنرانی‌های مدیران دانشگاهی را مطالعه می‌کنید به‌ندرت چیزی درباره قدرت شخصی، یکپارچگی شخصیتی، مهربانی، همکاری و این‌که چطور جهان بهتری بسازیم پیدا می‌کنید». وی معتقد است دانشگاه‌ها وارد به دانشجویان درس می‌دهد اما آن‌ها را خردمند بار نمی‌آورد و دانشجویان را برای مسئولیت‌پذیری در برابر جامعه تربیت نمی‌کند. دانشگاه حتی دانشجویان را برای طرح سؤالات بنیادین در زندگی سیاسی و اجتماعی هم آماده نمی‌کند و تحت تأثیر نظام ارتقای اساتید، پولی‌شدن روابط، توسعه ورزش حرفه‌ای (در دانشگاه آمریکایی) مبتنی بر پول، و عواملی دیگر، دانشجویان را برای زندگی در جامعه آماده نمی‌کند. یکی از کارکردهای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، جامعه‌پذیرکردن دانشجویان است (افخمی عقدا، کمالی زارچ و همکاران، ۱۳۹۴). انسان، اجتماعی زندگی می‌کند پس نیاز به تربیت اجتماعی مناسب برای آشنایی با مسئولیت‌ها و وظایف اجتماعی‌اش دارد. در دانشگاه‌های کشورهای مختلف وظایفی علمی، اخلاقی، اجتماعی، مهارتی و ... برای دانشجویان تعریف شده و این امر بویژه در دانشگاه‌های برتر جهان مرسوم است. برای مثال کمیته مدیریت ارشد معاونت دانشجویی و ثبت نام دانشگاه کارلتون از سال ۲۰۰۷ کتابچه «خطمشی حقوق و مسئولیت‌های دانشجویی ۲» را دو بار ویرایش کرده است و در دسامبر سال ۲۰۲۵ برای بار سوم روزآمد خواهد کرد. این سند در اختیار دانشجویان بوده و اجرا می‌شود (دانشگاه کارلتون، ۲۰۲۴). با همین عنوان دانشگاه‌های مختلفی همانند آکسفورد، کمبریج، هاروارد، تگزاس، سیدنی، دانشگاه فناوری سیدنی (UTS)، دنور، مگ‌گیل، اوتاوا، آلاسکا، لاتروب، رویال رودز، گوتنبرگ، آلاباما، مریلند و ... اقدام به تدوین، انشتار و اجرای

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

مقررات و اعلام وظایفی برای دانشجویان کرده‌اند. بررسی این مسئولیت‌ها در وبگاه این دانشگاهها نشانگر توجه به تنوعی از وظایف دانشجویان است که فراتر از وظایف علمی بوده و به مسئولیت‌های اجتماعی، ارزشی و اخلاقی نیز توجه ویژه‌ای شده است. در جمهوری اسلامی ایران، علی‌رغم تاسیس رسمی و شروع به کار شورای انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۶۳ و مطرح شدن آن انقلاب اسلامی ایران به‌عنوان محور حرکت جهان اسلام، شاهد عدم ترویج و اجرای مبانی تربیت اجتماعی مناسب می‌باشیم. همچنین توسعه ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی اجتماعی کشور و زمینه‌سازی برای تشکیل حکومت عدل حضرت مهدی (عج) وابسته به تبیین مبانی و اصول تربیت اجتماعی اسلامی می‌باشد (بهشتی، افخمی‌اردکانی و همکاران، ۱۳۸۶). اسلام برای تربیت، بالاخص تربیت اجتماعی اهمیت زیادی قائل است و آن را از ضروریات یک جامعه می‌داند (ملاسلیمانی، قائمی و همکاران، ۱۳۸۹). به همین دلیل تربیت دانشجویان به‌صورت یک شهروند حرفه‌ای در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، دینی، فناوری‌های فردی و جهانی از اهمیت زیادی برخوردار است که دانشجویان برای تحقق این امر بایستی به مشارکت جدی و همه‌جانبه در فعالیت‌های مختلف دانشگاهی (جهانیان، ۱۳۸۹)، مشارکت جمعی، آگاهی تاریخی، تعالی معنوی، اعتمادبه‌نفس، روحیه خودباوری و جامعه‌پذیری بپردازند (کلدی و فلاح مین باشی، ۱۳۸۸). با توجه به جایگاه ویژه حضرت امام خمینی (رضوان‌الله) به عنوان بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به عنوان رهبر جمهوری اسلامی ایران، تاکنون پژوهشی که وظایف فرهنگی اجتماعی دانشجویان را از دیدگاه ایشان بررسی کرده باشد انجام نشده است. بنابراین سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران، دانشجویان از نظر فرهنگی - اجتماعی چه وظایف و مسئولیت‌هایی دارند؟

مبانی نظری تحقیق و پیشینه تحقیق

توسعه مراکز عالی تحصیلی و تربیت منابع انسانی ماهر و آراسته به ارزش‌های ایرانی - اسلامی در آتیه کشور بسیار مهم است. موضوع پراهمیت در این زمینه، آگاهی مسئولان و استادان و دانشجویان از وظایف دانشجو یا همان منابع انسانی آینده‌ساز جامعه است. در دانشگاه سمبل‌های علمی و تحقیقاتی آینده هر کشور توسط آن‌ها ساخته می‌شود. در همین راستا و به عنوان نمونه وظایف دانشجویان در عهدنامه اخلاقی اینگونه بیان شده است که آن‌ها بایستی به رعایت اخلاق و درستکاری در همه فعالیت‌های یادگیری و ارزشیابی تحصیلی؛ داشتن عزت‌نفس، خودباوری و منزلت‌دانشجویی؛ احترام گذاشتن به هنجارهای قومی، مذهبی، باورها و دیدگاه‌های دیگران؛ داشتن پوشش مناسب؛ خردورزی و فراست در استفاده بهینه از اساتید، امکانات، وقت و سخت‌کوشی در یادگیری؛ تلاش در جهت حفظ

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

اموال دانشگاه؛ احترام به ارزش‌های راهبردی دانشگاه برخواسته‌های به حق، قانونی و به دور از تبعیض پایبند باشند (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، بهمن ۱۳۹۹)؛ همچنین مطابق آیین‌نامه تشکل‌های دانشجویی برگزاری سخنرانی، تجمع، راهپیمایی، میزگرد، تریبون آزاد و نصب تابلوها؛ انجام هرگونه فعالیت در خارج از دانشگاه با گرفتن مجوز ضروری می‌باشد (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۸/۶/۹). برای دانشجویان در دانشگاه‌های خارجی نیز وظایفی را مشخص کرده‌اند. از جمله دانشگاه سیدنی، صادقانه و اخلاقی عمل کردن در تمام مسائل دانشگاهی؛ داشتن مشارکت، شجاعت و خلاقیت، داشتن رفتار صادقانه و اخلاقی با اعضای دانشگاه (وبگاه دانشگاه سیدنی، ۲۰۲۲/۹/۲۲)؛ یا دانشگاه کمبریج، خودداری از زبان بی‌احترامی، تهدیدآمیز از جمله سردادن اتهامات بی‌اساس؛ مشارکت نکردن در آزار و اذیت دیگران (وبگاه دانشگاه کمبریج، ۲۰۲۲/۹/۲۲)؛ دانشگاه قطر، اختلال ایجاد نکردن در برنامه‌ها و رویدادهای دانشگاه؛ عدم پوشش لباس برخلاف سنت‌ها و آداب و رسوم (وبگاه دانشگاه قطر، ۲۰۲۲/۹/۲۲)؛ همچنین دانشگاه سنگاپور، احترام گذاشتن به سیاست‌ها و مقررات دانشگاه؛ ملزم بودن به رعایت مقررات پارکینگ و احترام به قوانین راهنمایی رانندگی (وبگاه دانشگاه سنگاپور، ۲۰۲۲/۹/۲۲) را از جمله بایدها و وظایف دانشجویان اعلام کردند. بطور کلی با بررسی وظایف و مسئولیت‌های دانشجویی در دانشگاه‌ها می‌توان گفت داشتن پوشش مناسب؛ حفظ اموال دانشگاه؛ داشتن عزت‌نفس؛ داشتن خودباوری و منزلت دانشجویی؛ حفظ سلامت جسمی و روانی از مهم‌ترین وظایف فرهنگی دانشجویان ذکر شده است. با نگاه اسلامی و با توجه به آموزه‌های قرآنی و احادیث نیز یادگیرنده‌گان و یاددهندگان وظایفی دارند. منشأ تعلیم و تربیت اسلامی در جامعه ما آموزه‌هایی از قرآن، احادیث و سخنان پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین است. امام سجاد (ع) می‌فرماید: «استاد را گرامی بدارید و مجلسش را بزرگ شمارید.»؛ امام علی (ع) می‌فرماید: «از جمله حقوق عالم این است که لباسش را نگیری و چون بر او وارد شدی و گروهی نزد او بودند به همه سلام کن و او را نزد همه تحیت مخصوص گردان و احترام کامل بگذار و مقابلش بنشین و پشت سرش منشین و چشمک زن و با دست، اشاره نکن» (زهیری جعفری، ۱۳۹۶)؛ پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «... بایستی طالبان علم نیت خود را از هرگونه آلودگی تصفیه کنند» (حجتی، ۱۳۸۶)؛ امام علی (ع) می‌فرماید: «هر که ساعتی بر خضوع یادگیری شکیبایی نوزد، همواره در خواری جهل بماند.» (الهیاری‌نژاد، ۱۳۹۴)؛ امام صادق (ع) می‌فرماید: «در جست‌وجوی علم باشید و آن را با صبر و بردباری و وقار زینت دهید» (زهیری جعفری، ۱۳۹۶)؛ همان‌طور که ملاحظه می‌شود با توجه به بُعد فرهنگی - اجتماعی از منظر قرآن کریم، روایات و احادیث ائمه معصومین مواردی همچون شکیبایی و استقامت در علم‌آموزی؛ عدم مزاحمت برای سایر

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

افراد کلاس؛ تواضع، تکریم و احترام استاد از مهم‌ترین وظایف فرهنگی دانشجویان ذکر شده است. از منظر مکاتب فلسفی تعلیم و تربیت نیز وظایف فرهنگی برای متریبان حایز اهمیت است. بر اساس فلسفه اسلامی، فکرکردن، اندیشیدن و تجربه‌اندوزی (بهشتی، ۱۳۹۹)؛ آشناکردن متریبان با رمزهای زندگی مطلوب که دانش و فهم نقش مهمی در آن دارد؛ مسئولیت داشتن نسبت به رغبت‌های متریبان برای عدم کسب آن‌ها از منابع دیگری که با تربیت سازگار نیست؛ شناخت ولی فقیه به عنوان نائب عام امام زمان (عج)؛ محبت و مودت نسبت به ولی امر و امام غائب (عج) و رهبری نظام اسلامی؛ التزام عملی به ولایت مطلقه فقیه و قوانین و مقررات حکومت اسلامی؛ اعلام حمایت و فداکاری و جان‌فشانی در راه اسلام، میهن اسلامی، مسلمانان و مستضعفان جهان از اهمیت بسزایی برخوردار است (فتحعلی، مصباح و همکاران، ۱۴۰۰)؛ در مکتب ایده‌آلیسم، آشنا شدن با الگوها و اسوه‌های ارزشمند؛ بررسی ارتباط علوم برای درک یگانگی جنبه‌های زندگی بهتر؛ توسعه اخلاق و ایجاد پیشرفت، صلح و امنیت در جامعه؛ حفظ و گسترش محیط و میراث فرهنگی (دیناروند، ۱۳۹۲)؛ همچنین در مکتب پراگماتیسم تأکید بر راهنمایی، کمک و مشورت به دیگر متریبان؛ تصمیم گرفتن در مورد آرمان‌ها، هدف‌ها و مقاصد (نقیب‌زاده، ۱۳۸۶)؛ در مکتب رئالیسم نیز اطلاعات از مریبان خود (علوی، ۱۳۸۶) ضرورت دارد و استفاده درست و مناسب از اوقات فراغت؛ اسراف نکردن در وقت؛ شهروند خوب بودن؛ کسب دانش لازم برای سعادت زندگی جزو وظایف متریبان است (دیناروند، ۱۳۹۲)؛ در فلسفه تحلیلی دست یافتن به هدف‌هایتان به‌طور فردی در دنیای غیرطبیعی پیچیده‌ای که در آن جای گرفته‌اید از اهمیت ویژه برخوردار است (هرست و استنلی‌پیترز، ۱۳۸۹)؛ همان‌طور که ملاحظه می‌شود مکاتب فلسفی و صاحب‌نظرانی که در مورد جریان یاددهی و یادگیری قلم‌فرسایی کرده‌اند مواردی همچون راهنمایی و ارشاد دانشجویان؛ معرفی ارزش‌های حاکم بر جامعه؛ شناخت ولی فقیه به عنوان نائب عام امام زمان (عج)؛ محبت و مودت نسبت به ولی امر و امام غائب (عج) و رهبری نظام اسلامی؛ التزام عملی به ولایت مطلقه فقیه و قوانین و مقررات حکومت اسلامی؛ اعلام حمایت و فداکاری و جان‌فشانی در راه اسلام، میهن اسلامی، مسلمانان و مستضعفان جهان از مهم‌ترین وظایف فرهنگی آموزشگران محیط‌های علمی می‌دانند. گروه دیگری که از بعد فرهنگی به دانشگاه و نظام تربیتی آن توجه کرده‌اند، کنش‌گران و صاحب‌نظران آموزش عالی هستند از جمله علامه طباطبایی معتقدند، دانشجویان بایستی روحیه صبر و مقاومت در برابر سختی‌ها داشته باشند. به نظم و انضباط در زندگی اهمیت دهید. از فساد و تباهی جامعه انسانی جلوگیری کنند. روحیه عدالت‌خواهی و داوری به حق را با کمک استادان در خود پرورش دهند و خدمت به مردم و رفع نیازشان را بیاموزند. دانشجویان را به سمت امر به معروف هدایت کرده و

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

مانع ارتکاب آن‌ها به امور منکر شوید (صالحی و یاراحمدی، ۱۳۸۷)؛ دانشجویان «نباید خود را بالاتر از دیگران بدانند (جوادی آملی، ۱۳۷۹)؛ آزادی در حیات انسانی، شما را به فساد، تبه‌کاری و بی‌بندوباری نکشاند (جوادی آملی، ۱۳۸۴)؛ فروتن باشید و از حقایق قرآنی، اهل بیت و سیره و سخن آن‌ها در برابر مخالفان صیانت کنید (حسن‌زاده آملی به نقل از گلی زواره قمش‌های، ۱۳۵۶)؛ بر اساس اندیشه شهید مطهری، «بایستی به عبادت پرداخته شود؛ زیرا با عبادت به مقام قرب الهی می‌رسید. شما دانشجویان به تعقل، تفکر، تأمل، اندیشه‌ورزی، آزاداندیشی و گفت‌وگو بپردازید (صدر، ۱۳۹۸)؛ همچنین از منظر آیت‌الله مصباح یزدی، «شما دانشجویان بایستی بتوانید اسلام را در ابعاد گوناگون آن در جامعه پیاده و نیازهای فرهنگی جامعه را تأمین کنید؛ بلکه بتوانید نیازهای تمام دنیا را تأمین نمایید (مصباح‌یزدی، ۱۳۸۵)؛ «دانشجویان خویش را در تشخیص اهداف متعالی زندگی یاری کنید تا از مرحله احساسات یا همان حیات طبیعی به مرحله تعقل یا حیات معقول حرکت کنند (علامه جعفری به نقل از حیدری، ۱۳۸۵)؛ همان‌طور که ملاحظه می‌شود مکاتب فلسفی و صاحب‌نظرانی که در مورد جریان یاددهی و یادگیری قلم‌فرسایی کرده‌اند مواردی همچون داشتن نظم و انضباط در زندگی؛ جلوگیری از فساد و تباهی جامعه؛ داشتن روحیه عدالت‌خواهی و داوری؛ روحیه صبر و مقاومت در برابر سختی‌ها؛ راهنمایی و ارشاد دانشجویان از مهم‌ترین وظایف فرهنگی مربیان و آموزشگران محیط‌های علمی می‌دانند. تاکنون پژوهشی جامع در مورد وظایف دانشجویان از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران انجام نشده است. این در حالیست که بررسی اندیشه و عمل ایشان نشان می‌دهد که در میان اقشار مختلف اجتماعی برای دانشگاه و دانشگاهیان جایگاه ممتازی قائل بودند. به عنوان مثال امام خمینی (رضوان‌الله) معتقد است اساتید باید همت کرده و دانشگاه را اسلامی کنید. باید دانشگاه‌ها خودکفا شده و استقلال فکری و استقلال باطنی داشته باشند. از غرب نترسید و در مقابلش قیام کنید. از غرب‌زدگی بیرون بیایید تا احتیاجی به غرب نداشته باشید. ... باید استقلال فکری داشته باشید (احمدی فشارکی، ۱۳۷۶)؛ در همین راستا امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌فرمایند اساتید بایستی فرهنگ انقلاب را تعمیق کنید (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۶/۱۲). الگوسازی کنید (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۲/۱۳). کسانی که سرفصل‌های آموزشی برای کتاب‌های درسی را تعیین می‌کنند موظف هستند در زمینه «سبک زندگی» کار کنند (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۷/۲۳). مسئله کتاب و کتاب‌خوانی را جدی بگیرید. از القای ناامیدی پرهیز کنید و امید را افزایش دهید (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۷/۲۰). دانشجویان نیز باید درصدد ساختن تمدن خود باشند (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۷/۳). به همین جهت باید در محیط دانشجویی به تبلیغ دین و معارف اسلامی و به اسلامی کردن دانشگاه کمک کنند (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۹/۷/۹). سعی تان این باشد که منش، فکر، رفتار، اخلاق و آداب زندگی به شیوه اسلام را با حضور و وجود در محیط خودتان پراکنده کنید (مدیریت پژوهش‌های بنیادین معاونت پژوهشی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۴، ۱۳۸۸).

بررسی پژوهش‌های قبلی نشانگر عدم انجام پژوهش علمی و دانشگاهی در موضوع حاضر است. برخی پژوهش‌های نسبتاً مرتبط همانند جهانیان (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان «توسعه مشارکت دانشجویان در دانشگاه» که به روش تحلیل عاملی اکتشافی انجام شده است، نشان دادند توسعه مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های دانشگاه در قلمرو امور آموزشی، دانشجویی، پژوهشی و فرهنگی می‌باشد. همچنین کلدی و فلاح مین‌باشی (۱۳۸۸) در مقاله «بررسی کارکردهای اجتماعی و فرهنگی دانشگاه‌ها از نظر دانشجویان» نشان دادند ارزیابی دانشجویان از کارکردهای دانشگاه در سطح نسبتاً خوبی بوده است.

روش تحقیق

نوع پژوهش مرتبط با مقاله حاضر کیفی بوده و از روش تحلیل مضمون استفاده شده است. روش تحلیل مضمون به دنبال استخراج مضامین برجسته متون در سطوح مختلف است و برای شناسایی و تشریح چرایی و چیستی یک پدیده می‌توان از تحلیل مضمون استفاده نمود. تحلیل مضمون شامل جست‌وجو در مجموعه‌ای از داده‌ها برای یافتن الگوهای تکرارشونده از معانی است. و شامل مراحل زیر می‌باشد: جمع‌آوری و یافتن متون مرتبط با موضوع، تقلیل و کاهش متون با انتخاب جملات مرتبط در بین متون جمع‌آوری شده، یافتن و کدگذاری (برچسب‌زنی) مضامین اولیه جملات و عبارات‌های منتخب، ترکیب مضامین اولیه برای رسیدن به مفاهیم فراگیرتر؛ این کار می‌تواند در چند سطح صورت پذیرد، ترکیب مضامین فراگیر برای پاسخ به پرسش‌های تحقیق، ترکیب نهایی و ساختن الگو (شیخ‌زاده، ۱۳۹۴). این تحقیق شامل بررسی کتاب‌ها، سخنرانی‌ها و وبگاه‌های معتبر حاوی آثار امامین انقلاب اسلامی می‌باشد و داده‌ها براساس هدف تحقیق استخراج و مورد تحلیل قرار گرفته است. بر اساس روش تحلیل مضمون، ابتدا سخنرانی‌های منتشر شده در مورد دیدگاه‌ها و نظرات حضرت امام خمینی (رضوان‌الله)، مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی گسترش آرا و اندیشه‌های امام خمینی (رضوان‌الله)،

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

کتاب دانشگاه و دانشگاهیان، تعلیم و تربیت از دیدگاه امام خمینی (رضوان‌الله)، رسالت فرهنگیان و دانشگاهیان به تعداد (۲۸)؛ و از دیدگاه مقام معظم رهبری با استفاده از منابعی چون کتاب روشنای علم، کتاب سایه‌سار ولایت در هفت جلد و سخنرانی‌های مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، به تعداد (۱۴۸)، وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان استخراج گردید و با استفاده از روش تحلیل مضمون، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و وظایف به صورت دسته‌بندی شده تدوین و کدبندی شد.

یافته‌های تحقیق

کدبندی مضامین فرهنگی - اجتماعی

با توجه به تحلیل محتوای آثار منتشرشده در زمینه وظایف فرهنگی - اجتماعی، وظایف دانشجویان از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی می‌توان این وظایف را به شرح زیر طبقه‌بندی کرد:

- هویت‌بخشی و ایجاد انگیزه

- استقلال فکری، اعتماد به نفس، خودباوری و احساس هویت مستقل ملی

امام خمینی (رضوان‌الله): «ما تا تمام حیثیت خودمان را نفهمیم، نفهمیم چه بودیم، در تاریخ چه بودیم، چه هستیم، چه داریم، تا این‌ها را نفهمیم، استقلال نمی‌توانیم پیدا کنیم؛ تا فکر شما مستقل نباشد، کشور شما مستقل نمی‌شود. بروید دنبال اینکه فکرتان را مستقل کنید. دانشگاه‌ها بروند دنبال اینکه جوان‌های ما را مستقل بار بیاورند، تربیت کنند که بفهمند خودشان یک فرهنگ بزرگ دارند. بفهمند... که ما هم یک چیزی در عالم هستیم و ... می‌خواهیم خودمان را اداره کنیم» (احمدی‌فشارکی، ۱۳۷۶: ۱۳۹).

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «ارزش‌های انقلاب را به معنای واقعی کلمه زنده کنید و احیا کنید؛ ... امروز ما اگر می‌خواهیم در میدان علم پیش برویم، احتیاج داریم به جرأت و اعتماد به نفسی که انقلاب به یک ملت می‌دهد و به ما داد. آن جرأت و اعتماد به نفس را از بین نبرید، آن را تضعیف نکنید» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۰۳/۱۴).

- ایفای نقش در اسلامی‌سازی و بومی‌سازی در دانشگاه

امام خمینی (رضوان‌الله): «دانشگاه مبدأ همه تحولات است. از دانشگاه، ... سعادت یک ملت و در مقابل با سعادت، شقاوت یک ملت سرچشمه می‌گیرد. دانشگاه را باید جدیت کرد، جدیت بکنید دانشگاه را، درستش کنید دانشگاه را، اسلامی‌اش کنید» (احمدی‌فشارکی، ۱۳۷۶: ۲۱۷).

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «دانشگاه‌ها صددرصد اسلامی نیست. اسلامی هم فقط به معنای رعایت کردن حجاب و ... نیست؛ همین تحقق علم و تحقیق اسلامی است. اگر بخواهیم دانشگاه به طور کامل اسلامی باشد، باید همه جنبه‌ها در آن رعایت شود که نشده است. البته باید تلاش کنید؛ کار، دست شما دانشجویان است» (مؤسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم، ۱۳۹۰: ۵۵۱).

- تلاش در راه خودکفایی ملی کشور و رهایی از وابستگی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «ما می‌خواهیم جوانان ما احساس کنند که می‌توانند به خودشان و به کمک خدای متعال متکی باشند؛ می‌توانند از مستکبران و متکبران عالم مستغنی باشند؛ ... همه چیز را با این دید نگاه کنید، درس...، تحقیق و پژوهش را با این سمت و سو ادامه دهید، به خود متکی باشید» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۸/۱۹).

- حفظ و تقویت هویت ملی و اسلامی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «آنچه جوان‌های ما در خارج از کشور باید هرگز از آن غفلت نکنند، این است که از همه تلاش و امکان و استعدادشان برای فراگیری استفاده کنند؛ منتها این علم را در خدمت هویت ملی و ارزشی خود به کار ببرند» (مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۵، ۱۳۸۸: ۴۳ - ۴۴).

- حاکمیت فرهنگ و ارزش‌های انقلاب اسلامی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «ما از معنویت در دانشگاه‌ها باید غفلت نکنیم» (مدیریت پژوهش‌های بنیادین، معاونت پژوهشی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۱، ۱۳۸۸: ۱۵۹).

- برانگیختن حس افتخار و اعتماد به نفس ملی و اسلامی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «آنچه که انقلاب به ما داده و توقع ما از خودمان است ... اعتماد به نفس است. اعتماد به نفس ملی؛ ملت به خود اعتماد داشته باشد، بداند که می‌تواند مقاصد خودش را با همت بلند و مجاهدت و همدستی همه کشور با یکدیگر، پیش ببرد» (مدیریت پژوهش‌های بنیادین، معاونت پژوهشی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۶، ۱۳۸۸: ۲۰۰).

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

جدول ۱- وظایف فرهنگی - اجتماعی (مضمون سازمان دهنده: هویت بخشی و ایجاد انگیزه)

دانشجویان از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی

ردیف	مضمون سازمان دهنده (هویت بخشی و ایجاد انگیزه)	تکرار	کدها (امام خمینی (ره))	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی	تکرار	کدها (امام خامنه‌ای)	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی
۱	استقلال فکری، اعتماد به نفس، خودباوری و احساس هویت مستقل ملی	۱۴	۸، ۱۷، ۲۸، ۱۳ و ...	۲۲/۲۲	۴	۱۱، ۱۸، ۳۲، ۵۶	۱/۴۲
۲	ایفای نقش در اسلامی سازی و بومی سازی در دانشگاه	۱۴	۳، ۵، ۱۵، ۲۳، ۲۵، ۱۰ و ...	۲۲/۲۲	۹	۷۷، ۱۴۸، ۱، ۱۰۳ و ...	۳/۲۰
۳	تلاش در راه خودکفایی ملی و کشور و رهایی از وابستگی	.	.	.	۴	۶۰، ۴۸، ۲۴، ۱۴	۱/۴۲
۴	حفظ و تقویت هویت ملی و اسلامی	.	.	.	۶	۲۹، ۶، ۴۴، ۳۸	۲/۱۴
۵	حاکمیت فرهنگ و ارزش‌های انقلاب اسلامی	.	.	.	۱	۴۱	۰/۳۶
۶	برانگیختن حس افتخار و اعتماد به نفس ملی و اسلامی	.	.	.	۷	۵۴، ۲۲، ۱۲۸، ۱۰۷	۲/۴۹

- مطالبه‌گری و پرسشگری

- گسترش روحیه کنجکاوی، مطالبه‌گری و پیگیری همراه با عقلانیت و انصاف

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «نفس این روحیه مطالبه‌گری و انگیزه برای خواستن و فکر کردن و پیشنهاد دادن و انتقاد کردن، مطلوب است. البته در همه امور باید اخلاق را، دیانت را، حدود شرعی را رعایت کرد... این‌ها به جای خود محفوظ؛ آنچه مهم است، این است که جوان دانشجوی ما باید مطالبه‌گر، پرنگیزه، پرنشاط، حاضر در صحنه و ناظر به مسائل کشور باشد» (مدیریت پژوهش‌های بنیادین، معاونت پژوهشی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۶، ۱۳۸۸: ۲۶۳ - ۲۷۰).

- عدالت خواهی و مبارزه با ظلم، فقر و فساد و اشرافی‌گری

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «یکی از چیزهایی که برای تشکّل‌ها به نظر من خیلی لازم است...

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

فهم وضع کنونی کشور است. وضع کشور، منظور فقط وضع داخلی و مشکلات موجود و همین مطالبی که گفتند - مسائل مربوط به روستاها، عدالت‌خواهی، اقتصاد مقاومتی، مشکلاتی که هست، مشکلات مدیریتی، مدیریت جهادی و مانند این‌ها - نیست؛ این‌ها البته جزئی از واقعیت‌ها است.» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۴/۲۰).

- برگزاری جلسات صریح و صمیمی با مسئولان نظام و مطالبه‌گری

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «این شبهه‌هایی که گفتند، در ذهن جوان‌ها هست، راست است و من هم قبول دارم، بایستی دستگاه‌های مسئول بیایند و مخاطب خودشان را ذهن‌ها قرار بدهند، در فضا و در خلأ حرف نزنند، ببینند سؤال چیست، پاسخ بدهند و این شبهه‌ها را برطرف کنند. یا می‌توانند پاسخ بدهند ... یا نه، می‌بینند که نتوانسته‌اند او را قانع کنند، مجبور می‌شوند اصلاح کنند. البته بحمدالله هیچ وقت نشده که من به مسئولان تذکر و توجه ندهم. این فهرستی هم که شما از اشکالات ذکر کردید... بایستی آن کسانی که مخاطب این اشکالات هستند، بیایند پاسخ بدهند و ذهن‌ها را آگاه کنند، ...» (مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۴، ۱۳۸۸: ۲۱۹).

- مطالبه‌گری بدون پرخاشگری، افراط و تفریط

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): ««بنده طرفدار دانشجویی هستم که اصولی، اعتدال‌طلب، رو به مردم، فعال و از لحاظ علمی و فکری پُرنشاط باشد. هرگز من دانشگاه و دانشگاهی را به محافظه‌کاری و اکتفا به آنچه که امروز از فکر و فرهنگ و معرفت در دست دارند، توصیه نمی‌کنم؛ نه! دانشگاه باید دائم نردبان تعالی را طی کند و پیش برود. من معتقدم محافظه‌کاری و اکتفای به آنچه که داریم و نداشتن همت و بلندپروازی در همه زمینه‌های فکر و فرهنگ، قتلگاه انقلاب است. انقلاب اساساً یعنی گام بلند که پشت سرش باید گام‌های بلند دیگری برداشته شود. باید مفاهیم را درست فهمید و دانست و با حیطه‌بندی درست مفاهیم باید حرکت کرد» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۹/۱۲/۹).

- پایش مستمر، انتقاد منطقی و اخلاق‌مدارانه

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «در محیط دانشگاه، محیط دانشجویی، نقد منصفانه و متقابلاً نقدپذیری متواضعانه هر دو لازم است. نقد را با عیب‌جویی و عصبانیت و بهانه‌گیری نباید اشتباه کرد؛ اما نقادی باید کرد. در عین حال نقدپذیر هم باید بود» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۸۶/۰۲/۲۵).

جدول ۲- وظایف فرهنگی - اجتماعی (مضمون سازمان‌دهنده: مطالبه و پرسشگری) دانشجویان از

دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

ردیف	مضمون سازمان‌دهنده (مطالبه‌گری و پرسشگری)	تکرار	کدها	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی
۱	گسترش روحیه کنجکاوی، مطالبه‌گری و پیگیری همراه با عقلانیت و انصاف	۱۴	۸۰۲۰، ۶۷، ۱۰۰، ۱۲۵، ...	۴/۹۸
۲	عدالت‌خواهی و مبارزه با ظلم، فقر و فساد و اشرافی‌گری	۲۵	۱۳۴، ۶۹، ۹۲، ۸، ۵۸، ...	۸/۹۰
۳	برگزاری جلسات صریح و صمیمی با مسئولان نظام و مطالبه‌گری	۲	۱۰۹، ۴	۰/۷۱
۴	مطالبه‌گری بدون پرخاشگری، افراط و تفریط	۴	۵، ۹۵، ۴۲، ۱۴۳	۱/۴۲
۵	پایش مستمر، انتقاد منطقی و اخلاق‌مدارانه	۷	۱۰۱، ۷۵، ۱۹، ۵۳، ...	۲/۴۹

مدیریت مسائل فرهنگی

- ترویج فرهنگ، اخلاق و سبک زندگی اسلامی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «سبک زندگی اسلامی ایرانی را در اندیشه و عمل دنبال کنید؛ مسئله مهمی است. بنشینید رویش فکر کنید، مصداق‌هایش را مشخص کنید، بعد خودتان عمل کنید و این را به‌عنوان دستورالعمل [منتشر کنید]؛ فرض کنید یک جزوه منتشر بشود در مورد سبک زندگی اسلامی من‌باب مثال در مسیره‌ها. ... موضوع را می‌شود گسترش داد؛ می‌شود تبیین کرد. کار شماها است؛ کار شما جوان‌ها است که هم حوصله دارید، هم استعداد دارید، هم مغزش را دارید، [هم] توانایی‌اش را دارید؛ خب، بکنید این کارها را» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۴/۱۲).

- پرداختن به مسئله زن

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «من سفارش می‌کنم یکی از نکاتی که دانشجویان خواهر در

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

تشکل‌ها دنبال کنند، مسئله زن در غرب باشد؛ ما کمتر به این مسئله می‌پردازیم. ... معتقدم باید کار کرد و میدان کار در این زمینه وجود دارد» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۳/۱۷).

- معرفی و ارائه الگوی شایسته

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «الگوسازی، یکی از اساسی‌ترین کارهاست. ما الگوهای خوب خیلی داریم. این قدر جوان‌های خوب، ... در تاریخ که بماند- در زمان خودمان داریم که همین قدر کافی است با تعریف هر کدام از این‌ها - تعریف به معنای معرفی کردن - یک چهره برجسته و یک الگو جلوی جوانانمان بگذاریم» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۰۲/۱۳).

- زنده نگه داشتن فرهنگ جهاد و شهادت

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «مسئله‌ی ارزش جهاد و شهادت، یکی دیگر از شاخص‌هاست. ارزش مجاهدت، مقام والای شهادت، از جمله‌ی چیزهایی بود که به وسیله‌ی عناصری زیر سؤال رفت. ... این، یکی از شاخص‌هاست؛ باید برجسته شود. احترام به شهیدان، احترام به جهاد و مجاهدان بایستی جزو بخش‌های برجسته‌ی پرچم جمهوری اسلامی قرار بگیرد. جمهوری اسلامی به جهاد و شهادت شناخته می‌شود.» (مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۷، ۱۳۸۸: ۲۰۲).

- رواج فرهنگ و معارف انقلاب اسلامی و دفاع مقدس

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «من مشتاقم که جوان‌های ما قصه جنگ تحمیلی هشت‌ساله را بدانند که چه بود. این را بارها گفته‌ایم؛ افراد هم گفته‌اند و تشریح کرده‌اند؛ اما یک نگاه کلان به این هشت سال، با اطلاع از جزئیاتی که وجود داشته است، خیلی برای برنامه‌ریزی آینده جوان در روزگار ما مهم است» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۰۸/۰۸).

- رواج فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «... امروز کتاب‌خوانی و علم‌آموزی، نه تنها یک وظیفه ملی، که یک واجب دینی است. از همه بیشتر، جوانان و نوجوانان، باید احساس وظیفه کنند، اگرچه آنگاه که انس با کتاب رواج یابد، کتاب‌خوانی نه یک تکلیف، که یک کار شیرین و یک نیاز تعلق‌ناپذیر و یک وسیله برای آراستن شخصیت خویشتن تلقی خواهد شد، و نه تنها جوانان، که همه‌ی نسل‌ها و قشرها از سر دلخواه

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

و شوق بدان رو خواهند آورد. لازم است آن روی سکه زرین نیز مورد توجه قرار گیرد: نویسندگان و مترجمان و فراهم‌آوردندگان کتاب، اینان کاری با ارزش و پاداشی بزرگ، در کنار مسئولیتی سنگین دارند. در جامعه کتاب‌خوان، پدیدآورنده کتاب و عرضه‌کننده آن باید گرامی داشته شود، و او نیز باید کار خود را با عنایت به تأثیر و اهمیت آن انجام دهد» (مؤسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم، ۱۳۹۰: ۳۶۷).

– اهتمام به ورزش و تربیت بدنی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «از لحاظ ورزش هم من به همه جوان‌ها توصیه می‌کنم که ورزش کنند. البته با ورزش زنان من موافقم، نه به آن شکلی که بعضی‌ها ترویج می‌کنند و این تبرج‌هایی که می‌کنند، ... من معتقدم که همه جوان‌ها باید ورزش کنند. ان‌شاءالله که این ورزش ...، ورزش همه‌جانبه باشد» (مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۵، ۱۳۸۸: ۱۸۷).

جدول ۳ – وظایف فرهنگی – اجتماعی (مضمون سازمان‌دهنده: مدیریت مسائل فرهنگی) دانشجویان

از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

ردیف	مضمون سازمان‌دهنده (مدیریت مسائل فرهنگی)	تکرار	کدها	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی – اجتماعی
۱	ترویج فرهنگ، اخلاق و سبک زندگی اسلامی	۴	۱۱۰، ۸۶، ۴۹، ۲۱	۱/۴۲
۲	پرداختن به مسئله زن	۱	۷۱	۰/۳۶
۳	معرفی و ارائه الگوی شایسته	۱	۱۲۳	۰/۳۶
۴	زنده نگه داشتن فرهنگ جهاد و شهادت	۳	۵۵، ۲۵، ۱۴۴	۱/۰۷
۵	رواج فرهنگ و معارف انقلاب اسلامی و دفاع مقدس	۱	۱۳	۰/۳۶
۶	رواج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی	۳	۶۶، ۱۱۴، ۹	۱/۰۷
۷	اهتمام به ورزش و تربیت بدنی	۲	۴۵، ۶۲	۰/۷۱

تحقق بخشیدن به مسائل

– تعمیق و گسترش ایمان متعهدانه و آگاهانه

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «اینکه جمعی از جوانان – چه پسرها، چه دخترها – با انگیزه دین در مجموعه‌ای گرد بیایند و در محیط دانشجویی به تبلیغ دین و معارف اسلامی بپردازند و به اسلامی کردن محیط دانشگاه‌ها کمک کنند، شرف بزرگی است و ارزش مضاعفی هم دارد. فعالیت در تشکل‌های دینی دانشگاه‌ها می‌تواند ارزش هویت یک جوان را در حد یک مبلغ دین و جانشین پیغمبران و رهرو راه اولیای خدا بالا ببرد.

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

این بسیار اهمیت دارد» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۹/۷/۹).

- مقابله با نفوذ فکری و فرهنگی استعمار و جریان‌ات انحرافی و ارتجاعی (افزایش کیفیت معرفت و روشن‌فکری و فرهیختگی فرهنگی)

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «نباید اجازه دهند که یک عده افرادی که سال‌های متمادی در این کشور با ابزارهای روشنفکری و با ابزارهای فرهنگی، هیچ خدمتی به این مردم نتوانستند بکنند ... این‌ها مجدداً به این کشور بیایند و سایهٔ فکر و فرهنگ خودشان را حاکم کنند. اینکه می‌بینیم در بعضی از مطبوعات و مجلات و منشورات فرهنگی، چیزهایی نشان داده می‌شود، دنبال رجعت به گذشته‌اند؛ دنبال برگشتن به حالت بیماری روشنفکری‌اند. ارتجاع روشنفکری این است؛ یعنی برگشتن به دوران بیماری روشنفکری؛ برگشتن به دوران بی‌غمی روشنفکران؛ برگشتن به دوران بی‌اعتنایی دستگاه روشنفکری و جریان روشنفکری به همهٔ سنت‌های اصیل و بومی و تاریخ و فرهنگ این ملت. امروز هر کس این پرچم را بلند کند، مرتجع است؛ ولو اسمش روشنفکر و شاعر و نویسنده و محقق و منتقد باشد. ... شما دانشجویان، خودتان جزو قشرهای روشنفکرید. روی این موضوع باید فکر و کار کنید» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۰۷/۲۲).

- بصیرت‌افزایی و تبیین مبانی فکری انقلاب

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «... امروز بحث «آزادی» در مطبوعات کشور و در بین افراد صاحب‌نظر، بحث رایجی است. این پدیدهٔ مبارکی است. این که مباحث اصولی و اساسی انقلاب مورد تبادل نظر قرار گیرد و کسانی و ادار شون دربارۀ آن‌ها فکر کنند و بگویند، چیزی است که همیشه انتظار آن را داشته‌ایم و کم‌و بیش دربارۀ مقولات مختلف هم بوده است. امروز هم این مسئله مطرح است؛ ... آراء هم متضارب است؛ یعنی همه در یک جهت نمی‌نویسند. ... ادامه این بحث‌ها هم خوب است. ای کاش صاحب‌نظران ما برای طرح بحث‌های اصولی در مطبوعات برانگیخته شوند؛ مطبوعات را از حالت کم‌محتوا خارج کنند و به بحث‌های تأمل‌برانگیز و ارشادکننده برای مردم بکشانند. همیشه ما توصیه می‌کنیم که فرهنگ انقلاب را تعمیق کنید. عمق بخشیدن، لازمه‌اش همین بحث‌هاست» (مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۳، ۱۳۸۸: ۱۰۷).

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

جدول ۴- وظایف فرهنگی - اجتماعی (مضمون سازمان‌دهنده: تحقق بخشیدن به مسائل)

دانشجویان از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

ردیف	مضمون سازمان‌دهنده (تحقق بخشیدن به مسائل)	تکرار	کدها	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی
۱	تعمیق و گسترش ایمان متعهدانه و آگاهانه	۳	۱۲۰، ۹۹، ۱۰	۱/۰۷
۲	مقابله با نفوذ فکری و فرهنگی استعمار و جریانات انحرافی و ارتجاعی (افزایش کیفیت معرفت و...)	۶	۷۳، ۱۰۴، ۲۷ ... و ۵۱	۲/۱۴
۳	بصیرت‌افزایی و تبیین مبانی فکری انقلاب	۲	۵۹، ۳	۰/۷۱

حضور در میدان عمل

- فعالیت‌های مؤثر در میدان جنگ نرم به عنوان افسر و فرمانده

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «... همین تعبیر «جنگ نرم» توی صحبت‌های شما جوان‌ها هست ... این خیلی برای ما مایه خوشحالی است - خوب، حالا در جنگ نرم، چه کسانی باید میدان بیابند؟ قدر مسلم نخبگان فکری‌اند. یعنی شما افسران جوان جبهه مقابله با جنگ نرمید. اینی که چه کار باید بکنید، چه جوری باید عمل کنید، چه جوری باید تبیین کنید، این‌ها چیزهایی نیست که من بیایم فهرست کنم ... این‌ها کارهایی است که خود شماها باید در مجامع اصلی‌تان، فکری‌تان، در اتاق‌های فکرتان بنشینید، راهکارها را پیدا کنید؛ لیکن ... هدف، دفاع از نظام اسلامی و جمهوری اسلامی است در مقابله با یک حرکت همه‌جانبه متکی به زور و تزویر و پول و امکانات عظیم پیشرفته علمی رسانه‌ای. ... از من نپرسید که نقش ما دانشجویان در تخریب مسجد ضرار کنونی چیست؛ خوب، خودتان بگردید نقش را پیدا کنید» (مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۷، ۱۳۸۸: ۲۵۵ - ۲۵۸).

- ارزش‌گذاری و بزرگ‌داشت مقام علم، عالم و جوینده علم

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «دانشگاه اسلامی، دانشگاهی شکوفا و پرنشاط است؛ دانشگاهی است که در آن، علم عزیز است! عالم عزیز است، استاد کرامت دارد و دانشجویی عبادت است» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۶/۱۲/۰۶).

- آمادگی و نقش آفرینی انقلابی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «وقتی جوان مملکت هوشیارانه، با تدبیر، با حلم و با توجه به

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

موقعیت‌ها، حرف بزند و تصمیم بگیرد و عمل کند، کشور گلستان خواهد شد. وقتی هیجانانگیز کور پا وسط بگذارند، دشمن فوراً استفاده خواهد کرد. ... جوان مملکت بایستی در همه میدان‌ها حضور و آمادگی داشته باشد؛ منتها با انضباط. ... حتی اگر یک حرفی که خون شما را به جوش می‌آورد به زبان آورند - مثلاً فرض کنید اهانت به رهبری کردند - باز هم باید صبر و سکوت کنید. ... نیروی‌تان را برای آن روزی که کشور به آن نیازمند است، برای آن روزی که نیروی جوان و مؤمن و حزب‌اللهی باید در مقابله با دشمن بایستد، حفظ کنید» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۸/۰۴/۲۱).

- دوری از جمود فکری و وابستگی و تقلید کورکورانه

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «ما در استفاده از محصول فکر و عقل و تجربه بیگانگان، معتقد به گزینشیم؛ یعنی هرچه را که لازم داشتیم و برای ما خوب بود، گزینش می‌کنیم و برمی‌داریم. ما با چه مخالفیم؟ با این مخالفیم که خارجی‌ها هر روشی را که خودشان می‌خواهند، به ملت ما تزریق کنند؛ یعنی آن‌ها گزینش کنند و به ما بدهند. ... ما هم امروز می‌خواهیم هرچه را لازم داریم و برایمان مفید است، خودمان از تمدن و فرهنگ غربی انتخاب کنیم و برای خودمان برداریم. شما غربی‌ها چرا بر خلاف میل ما، چیزهایی را که برایمان لازم است، نمی‌دهید؟! بهترین پیشرفت‌های علمی ممنوع است؛ فناوری پیشرفته ممنوع است؛ علوم دقیق ممنوع است؛ نسخه‌های کمیاب ممنوع است. اما، بی‌حجابی آزاد است؛ فیلم‌های آموزش بدترین روش‌های جنسی، آزاد و فراوان و زورکی است و اگر دم مرزها بند و بستی باشد مثل اینجا - باید قاچاقی وارد کشور کنند! حرف ما این است» (مؤسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم، ۱۳۹۰: ۱۷۰).

جدول ۵- وظایف فرهنگی - اجتماعی (مضمون سازمان‌دهنده: حضور در میدان عمل) دانشجویان از

دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

ردیف	مضمون سازمان‌دهنده (حضور در میدان عمل)	تکرار	کدها	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی
۱	فعالیت‌های مؤثر در میدان جنگ نرم به عنوان افسر و فرمانده	۲	۹۷، ۲۶	۰/۷۱
۲	ارزش‌گذاری و بزرگ‌داشت مقام علم، عالم و جوینده علم	۱۱	۸۴، ۱۳۶، ۳۳، ۵۷ و ...	۳/۹۱
۳	آمادگی و نقش‌آفرینی انقلابی	۶	۱۶، ۷۹، ۱۰۶ و ...	۲/۱۴
۴	دوری از جمود فکری، وابستگی و تقلید کورکورانه	۳	۳۷، ۱۲، ۹۶	۱/۰۷

امید داشتن

– افزایش نشاط و امید به آینده و انقلاب اسلامی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «البته روحیه امید و عزم و برنامه‌ریزی این سه چیز لازم است. اولاً امیدتان را اصلاً نباید از دست بدهید. اینکه همین‌طور دائماً یأس را بیایند تزریق بکنند در داخل جامعه که دارد می‌شود این کار، این کاری خصمانه است؛ ... هر کسی که یأس را [تزریق می‌کند] که «آقا نمی‌شود، فایده ندارد، همه چیز به هم ریخته است»؛ نه، این کار [دشمنانه است]. امید، شرط لازم است» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۳/۷).

– پرامید، پرتراوت و پرنشاط از لحاظ کار و تلاش علمی، فکری و سیاسی

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): «محیط دانشجویی، یک محیط زنده، فعال، پرتپش، پرنشاط و در بسیاری از موارد راهگشاست؛ یعنی باید این‌گونه باشد. اگر نیست، باید به دنبال علتش برویم و آن را برطرف کنیم» (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۷۵/۹/۱۵).

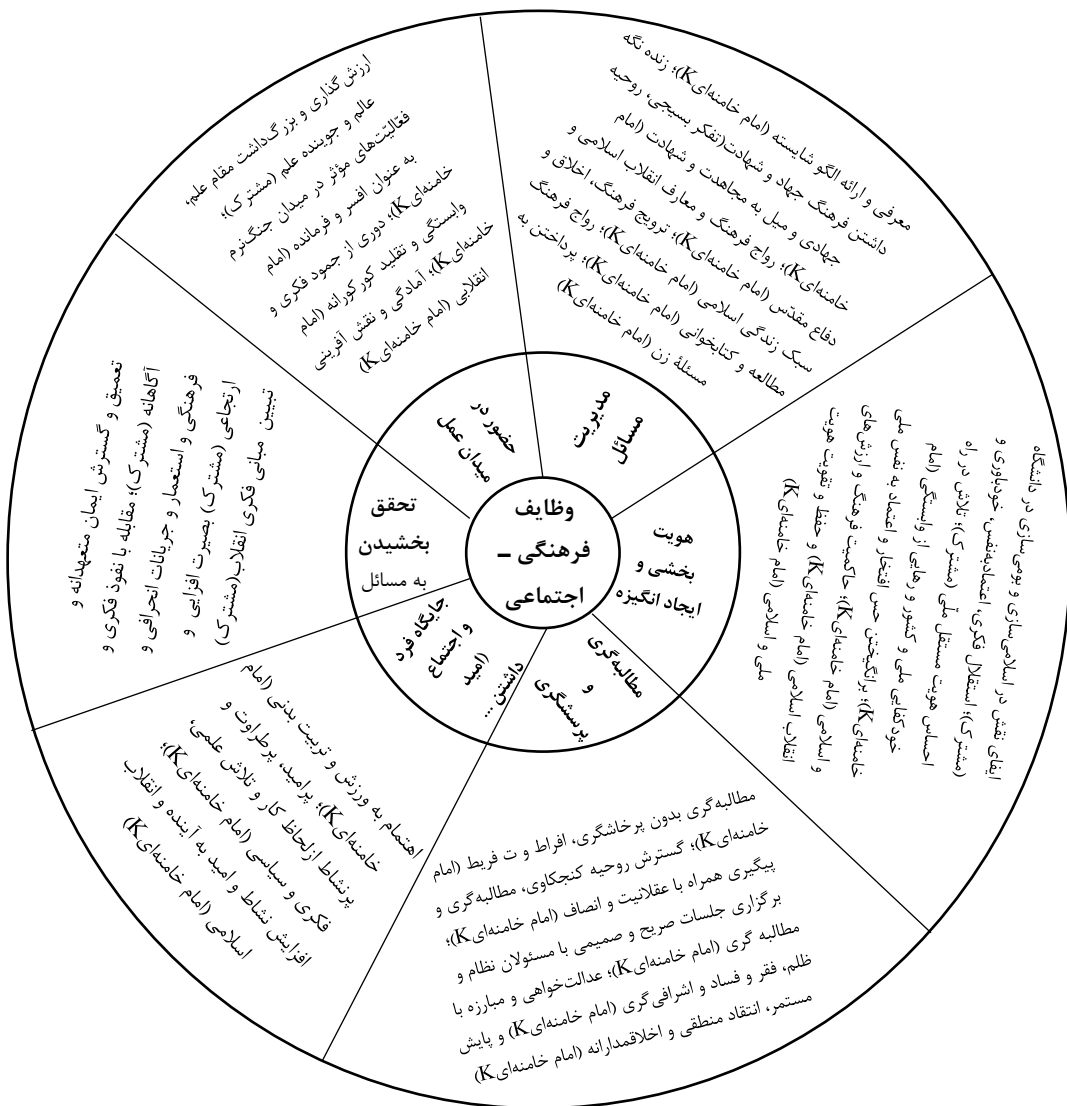
جدول ۶- وظایف فرهنگی – اجتماعی (مضمون سازمان‌دهنده: امید داشتن) دانشجویان از دیدگاه

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

ردیف	مضمون سازمان‌دهنده (امید داشتن)	تکرار	کدها	درصد از جمع کل مؤلفه‌های فرهنگی – اجتماعی
۱	افزایش نشاط و امید به آینده و انقلاب اسلامی	۲	۱۳۰، ۳۱	۰/۷۱
۲	پرامید، پرتراوت و پرنشاط از لحاظ کار و تلاش علمی، فکری و سیاسی	۹	۱۴۵، ۷۰، ۹۳، ۴۰ و ...	۳/۲۰

بر اساس یافته‌های پژوهش، شکل ۱ وظایف فرهنگی-اجتماعی دانشجویان از دیدگاه امامین جمهوری اسلامی ایران را نشان می‌دهد.

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

شکل ۱- وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی

در جدول ۷ به صورت توصیفی، جمع‌بندی تلفیقی از وظایف فرهنگی-اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران ارائه شده است. همانطور که ملاحظه «هویت بخشی و ایجاد انگیزه» با ۳۶/۹۳ درصد؛ «مطالبه و پرسشگری» با ۲۹/۵۵ درصد؛ «تحقق بخشیدن به مسائل» با ۶/۲۵

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

درصد؛ «مدیریت مسائل فرهنگی» با ۸/۵۲ درصد، «حضور در میدان عمل» با ۱۲/۵۰ درصد؛ «امید داشتن» با ۶/۲۵ درصد، جزو وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان می‌باشد.

جدول ۷- مقایسه آماری وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی

ردیف	وظایف فرهنگی - اجتماعی	دانشجویان	فراوانی	درصد
۱	مطالبه‌گری و پرسشگری	۵۲	۵۲	۲۹/۵۵
۲	تحقق بخشیدن به مسائل	۱۱	۱۱	۶/۲۵
۳	هویت‌بخشی و ایجاد انگیزه	۶۵	۶۵	۳۶/۹۳
۴	مدیریت مسائل فرهنگی	۱۵	۱۵	۸/۵۲
۵	حضور در میدان عمل	۲۲	۲۲	۱۲/۵۰
۶	امید داشتن	۱۱	۱۱	۶/۲۵
	فراوانی تجمعی	۱۷۶	۱۷۶	۰/۱۰۰

نتیجه‌گیری

همان‌گونه که ملاحظه شد، وظایف فرهنگی اجتماعی دانشجویان با استفاده از تحلیل مضمون ۲۸ سخنرانی امام خمینی (رضوان الله) و ۱۴۸ سخنرانی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به دست آمده است. جمع‌بندی تحلیل داده‌ها نشان داد وظایف فرهنگی- اجتماعی دانشجویان از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی مطابق جدول (۷)، نشان می‌دهد که از منظر امامین انقلاب اسلامی، «هویت بخشی و ایجاد انگیزه» با ۳۶/۹۳ درصد؛ «مطالبه و پرسشگری» با ۲۹/۵۵ درصد؛ «تحقق بخشیدن به مسائل» با ۶/۲۵ درصد؛ «مدیریت مسائل فرهنگی» با ۸/۵۲ درصد، «حضور در میدان عمل» با ۱۲/۵۰ درصد؛ «امید داشتن» با ۶/۲۵ درصد، جزو وظایف فرهنگی- اجتماعی دانشجویان هستند. یافته‌های مربوط به وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران جمهوری اسلامی ایران نشان‌دهنده این است که یافته‌های فوق با نتایج مطالعات (شعاری‌نژاد، ۱۳۸۶؛ جعفریان یسار، ۱۳۸۶؛ فتحعلی، مصباح و همکاران، ۱۴۰۰؛ صالحی و یاراحمدی، ۱۳۸۷؛ مصباح‌یزدی، ۱۳۸۵؛ حیدری، ۱۳۸۵؛ علوی، ۱۳۸۶؛ صدر، ۱۳۹۸؛ دیناروند، ۱۳۹۲؛ بهشتی، ۱۳۹۹؛ عهدنامه اخلاقی اعضای هیأت علمی و دانشجویان در بهمن ۱۳۹۹؛ آیین‌نامه تشکل‌های دانشجویی، ۱۳۷۸/۶/۹) همسو می‌باشد. رهبران جمهوری اسلامی ایران، داشتن انگیزه برای حرکت و خودشکوفایی و هویت‌یابی به عنوان طالب علم، مهارت و اندیشه و به عنوان دانشمند مسلمان بالقوه را بیشتر از سایر وظایف برای دانشجویان مورد تاکید قرار داده‌اند. در حقیقت انگیزتگی درونی و اعتقاد به توانایی دانشجوی مسلمان ایرانی و بی‌نیازی از مشوق‌های بیرونی،

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

مسیر حرکت به سوی قله‌های علم و تمدن را برای طالب علم بسیار هموار و تحمل سختی‌ها در این مسیر را سهل می‌کند. بعد از آن مطالبه و پرسشگری مورد تاکید زیادی بوده است و به‌ویژه در کلام مقام معظم رهبری، جامعه دانشگاهی بارها شاهد اهمیت این موضوع از دیدگاه ایشان بوده‌اند. دانشجوی مطالبه‌گر و مسأله‌محور، دانشجوی منطقی و امیدوار، دانشجوی عدالت‌طلب و آرمان‌خواه، دانشجوی انقلابی و دیندار، بابصیرت و دشمن‌شناس و دانشجوی اندیشه‌ورز جزو کلیدواژه‌هایی هستند که اغلب انتظارات رهبری معظم از دانشجویان ذیل آن‌ها تعریف و تبیین شده است. دانشجو و آینده‌او برای رهبران جمهوری اسلامی ایران بسیار مهم بوده است و به جرأت می‌توان گفت که جلسات و دیدارهای عمومی و خصوصی ایشان با دانشجویان مختلف از مهم‌ترین و دغدغه‌مندترین دیدارها به شمار می‌رود که معمولاً در جوی صمیمی، پدران و البته با گفتمان علمی و جدی استمرار داشته و مورد توجه محافل علمی و فرهنگی و مسئولان و تصمیم‌گیرندگان حوزه علم و فناوری و مؤسسات آموزش عالی بوده است. با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود مسئولان دانشگاهی به توسعه و ترویج دیدگاه و انتظارات رهبران جمهوری اسلامی ایران در دانشگاه‌ها پرداخته و همانند بسیاری از دانشگاه‌های خارجی زمینه عمل به مسئولیت‌های دانشجویی را فراهم نمایند. به پژوهشگران نیز پیشنهاد می‌شود به مدل‌سازی و ارائه راهکاری عملیاتی اجرای وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان در دانشگاه‌ها بپردازند.

منابع

- ۱) احمدی‌فشارکی، حسنعلی (۱۳۷۶). دانشگاه و دانشگاهیان از دیدگاه امام خمینی (رضوان الله)، انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (رضوان الله).
- ۲) افخمی‌عقدا، محمد، کمالی‌زارچ، محمود و راه‌نادر، شکوه (۱۳۹۴). دیدگاه دانشجویان درباره نقش عوامل اجتماعی در تعلیم و تربیت، نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۹(۲۹)، ۱۴۳ - ۱۶۲.
- ۳) آیین‌نامه تشکل‌های دانشجویی، ۱۳۷۸/۹/۶، وبگاه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به نشانی: <https://rc.majlis.ir/fa>
- ۴) بهشتی، سعید (۱۳۹۹). تأملات فلسفی در تعلیم و تربیت. تهران: انتشارات شرکت چاپ و نشر الملل.
- ۵) بهشتی، سعید و افخمی‌اردکانی، محمدعلی (۱۳۸۶). تبیین مبانی و اصول تربیت اجتماعی در نهج‌البلاغه. نشریه تربیت اسلامی، ۲(۴)، ۷ - ۳۹.
- ۶) پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای به نشانی: <https://farsi.khamenei.ir/>
- ۷) جاهد، حسینعلی و خسروی، الناز (۱۳۹۷). شایستگی‌های آموزشی و پژوهشی مورد نیاز دانشجویان برای موفقیت در زندگی دانشگاهی. نشریه راهبردهای آموزشی در علوم پزشکی، ۱۱(۱)، ۵۰ - ۸۵.
- ۸) جعفریان یسار، حمید (۱۳۸۶). مبانی، اصول، فلسفه و مکاتب آموزش و پرورش. قم: انتشارات ظفر.
- ۹) جوادی‌آملی، عبدالله (۱۳۷۹). مراحل اخلاق در قرآن. قم: انتشارات نشر اسراء.
- ۱۰) جوادی‌آملی، عبدالله (۱۳۸۴). حق و تکلیف در اسلام. قم: انتشارات نشر اسراء.
- ۱۱) جهانیان، رمضان (۱۳۸۹). توسعه مشارکت دانشجویان در دانشگاه. مجله پژوهش‌های مدیریت، ۲۱(۸۴)، ۱۷۷ - ۱۸۷.
- ۱۲) حجتی، محمدباقر (۱۳۸۷). آداب تعلیم و تعلم در اسلام. تهران: فرهنگ اسلامی.
- ۱۳) حیدری، محمدحسین (۱۳۸۵). سیری در آراء تربیتی علامه محمدتقی جعفری. ماهنامه معرفت، ۱۵(۱۰۴)، ۸۳ - ۸۹.
- ۱۴) دیناروند، حسن (۱۳۹۲). مکاتب فلسفی و نظریه‌های تربیتی. تهران: انتشارات دانش‌پرور.
- ۱۵) ذوالفقارزاده، محمدمهدی، امیری، علی‌نقی و زارعی‌متین، حسن (۱۳۹۰). کشف فرهنگ دانشگاه: واکاوی نظری و گونه‌شناختی مطالعات فرهنگ دانشگاهی، اندیشه مدیریت راهبرد، ۵(۱)، ۴۵ - ۹۷.
- ۱۶) الزهیری جعفری، شیخ اشرف، ترجمه حسین احمدیار (۱۳۹۶). ترجمه و شرح رساله حقوقی امام

وظایف فرهنگی - اجتماعی دانشجویان از دیدگاه رهبران ... / خراسانی، جاهد و مطلبی

- سجاد (ع) همراه با قصه‌ها و عبرت‌ها. تهران: انتشارات یاس سفید.
- ۱۷) شعاری‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۸۶). فلسفه آموزش و پرورش. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- ۱۸) شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۴). سبک رهبری خدمتگزار الگویی متعالی برای فرماندهان و مدیران. تهران: مرکز امامت - مرکز باقرالعلوم (ع).
- ۱۹) صالحی، اکبر و یاراحمدی، مصطفی (۱۳۸۷). تبیین تعلیم و تربیت اسلامی از دیدگاه علامه طباطبایی با تأکید بر هدف‌ها و روش‌های تربیتی. دو فصلنامه علمی - تخصصی تربیت اسلامی، ۳(۷)، ۲۳ - ۵۰.
- ۲۰) صدر، فاطمه (۱۳۹۸). بررسی تطبیقی دیدگاه شهید مطهری با دیدگاه متیولیپمن درباره اهداف تعلیم و تربیت. دو فصلنامه علمی - پژوهشی تربیت اسلامی، (۲۸)، ۷۵ - ۹۴.
- ۲۱) علوی، حمیدرضا (۱۳۸۶). نکات اساسی در فلسفه تعلیم و تربیت و مکاتب فلسفی - تربیتی. کرمان: انتشارات دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- ۲۲) فتحعلی، محمود، مصباح، حسن و یوسفیان، حسن (۱۴۰۰). فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی. تهران: انتشارات مدرسی.
- ۲۳) فراستخواه، مقصود (۱۴۰۰). آینده‌پژوهی آموزش عالی و دانشگاه در ایران؛ مبانی و سناریوها (جلد دوم). تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی؛ مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- ۲۴) کلدی، علیرضا و فلاح‌مین باشی، محمدعلی (۱۳۸۸). بررسی کارکردهای اجتماعی و فرهنگی دانشگاه‌ها از نظر دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات). پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۳(۱)، ۷۱ - ۸۸.
- ۲۵) گلی‌زواره قمشه‌ای، غلامرضا (۱۳۸۶). روش آموزشی و تربیتی علامه حسن‌زاده‌آملی. نشریه پاسدار اسلام، (۳۱۰)، ۱۴ - ۱۸.
- ۲۶) مصباح‌یزدی، محمدتقی (۱۳۸۵). شیوه‌های اسلامی کردن دانشگاه‌ها. فصلنامه پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، ۲(۳)، ۹ - ۲۰.
- ۲۷) ملاسلیمانی، فرشته، قائمی، علی و بهشتی، سعید (۱۳۸۹). بررسی مبانی تربیت اجتماعی از دیدگاه امام سجاد(ع) در صحیفه سجادیه. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۶(۱۷)، ۱۱۰ - ۱۴۵.
- ۲۸) منشور مطالبات مقام معظم رهبری از دانشگاه و دانشگاهیان، مدیریت پژوهش بنیادین، معاونت پژوهشی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها (۱۳۸۸). سایه‌سار ولایت؛ ناظر علی دژاکام (۷جلد). قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۲، زمستان ۱۴۰۲

۲۹) منوچهری دزکی، فاطمه (۱۳۹۵). فرهنگ در آموزش عالی. چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، ۴(۴)، ۴۵ - ۹۷.

۳۰) مؤسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم (۱۳۹۰). روش‌های علم. تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.

۳۱) نظام نامه اخلاق آموزشی دانشجویان، بهمن ۱۳۹۹، وبگاه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به نشانی: <https://www.msrt.ir/fa>

۳۲) نقیب‌زاده، میرعبدالحسین (۱۳۸۷). نگاهی به فلسفه آموزش و پرورش. تهران: انتشارات طهوری.

۳۳) الهیاری، مریم (۱۳۹۴). اخلاق دانشجویی در اسلام. معرفت اخلاقی، ۱(۶)، ۱۱۱ - ۱۳۱.

۳۴) هیوودهرست، پل، استنلی پیترز، ریچارد، ترجمه فرهاد کریمی (۱۳۸۹). منطق تربیت: تحلیل مفهوم تربیت از نگاه فلسفه تحلیلی. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

35) Carleton University (2024). Student Rights and Responsibilities Policy, Office of the Vice President – Students and Enrolment (SE). from: <https://carleton.ca/secretariat/wp-content/uploads/Students-Rights-and-Responsibilities-Policy.pdf>

36) Lewis, H. R. (2006). Excellence without a Soul: How a Great University Forgot Education. New York, NY: Public Affairs Press.

37) Qatar University website (qu.edu.qa).

38) The National University of Singapore (NUS) website (www.nus.edu.sg).

39) The University of Cambridge website (www.cam.ac.uk).

40) The University of Sydney (USYD) website (www.sydney.edu.au).

یادداشت‌ها:

1- Harry Lewis

2 - Student Rights and Responsibilities Policy

The Cultural-Social duties of students from the Leaders of Islamic Republic of Iran viewpoint

Receipt: 01/01/2024

Acceptance: 19/01/2024

**Saeedeh Khorasani¹
Hosseinali Jahed²
Daryush matlabi³**

Abstract

Many academics are not familiar enough with the duties of students from the point of view of the leaders of the Islamic Republic of Iran, and no coherent study has been done in this field. Students, to succeed in academic life and fulfill their special social roles, have various duties. The objective of this study is to identify the social-cultural duties of students from the viewpoint of leaders of the Islamic Republic of Iran. For this purpose, their speeches from the commencement of leadership until the fall of 2019 have been collected and analyzed. The main sources of Imam Khomeini's(RA) statements include the website for the expansion of Imam Khomeini's(RA) opinions and ideas and the books "University and Academics", "The Mission of Cultivators and Academics from Imam Khomeini's Viewpoint" ... and the main sources of the Supreme Leader's speeches include the books of "The Light of Knowledge", "The Shadow of Guardianship", and website of the Supreme Leader's Office. To extract the social-cultural duties of students, 28 speeches from Imam Khomeini and 148 speeches from Imam Khamenei were examined using content analysis. The results indicate that the socio-cultural duties of students include "identity formation and motivation"(93.36%), demanding and questioning(55.29%); "Realizing problems"(25.6%); "Management of cultural issues"(52.8%); "Presence in the field of action" (50.12%); and "keeping hope"(25.6%).

Keywords

Leaders of Islamic Republic of Iran, Students, Cultural-Social Duties.

1-Master's degree graduate in Educational Management, Imam Khomeini Memorial Branch, Islamic Azad University, ShahrRay, Tehran, Iran. Saeedeh.khorasani@gmail.com.

2-Associate professor, Department of Educational Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) jahediau@gmail.com.

3-Associate Professor, Department of Educational Sciences, Imam Khomeini Memorial Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. dariushmatlabi@yahoo.com